

Мр Добривоје Јовановић
Историјски архив Јагодина

ОДНОС ДРАГУТИНА ПЕЋИЋА, ПОСЛАНИКА МОРАВСКОГ ОКРУГА ПРЕМА „ОБЗНАНИ“²⁰⁰

Обзнана је донета крајем 1920. године. Доношење Обзнане било је првенствено уперено против Комунистичке партије Југославије. Тада је забрањена свака комунистичка пропаганда, укидане организације, забрањиване новине и сви списи који су хвалили диктатуру, револуцију и свако друго насиље.

На седници Народне скупштине, одржаној 8. априла 1921. године, говорило се о интерпелацији групе комунистичких посланика поводом доношења „Обзнане“. Један од учесника у расправи био је Драгутин Пећић, посланик из Моравског округа, на листи Демократске странке. Он је изнео своје мишљење у неколико целина.

Шта хоће интерпеланти?

Интерпелацијом се пита влада, коју су то кривицу они учинили, у чему се састоји кажњивост њихова програма и траже да се влада стави под суд, јер је учинила дело безакоња. Да би разумели рад владе и данашње захтеве појединих посланика, да узмемо рад владе. У својој Обзнани влада проглашава тамо побројане радње једне политичке партије као незаконитост, и на основу тога наређује да се те радње забране, а кривци предају суду, и да се још војска стави у одбрану државе. Ради лакшег разумевања, цела ова ситуација треба да се посматра са две тачке гледишта. Прво, да ли је употреба војске једна противзаконита, и друго, да ли су остале радње владе противзаконите.

Употреба војске

На питање интерпеланта како и да ли сме да се употребљава војска за овакве ствари, Сима Марковић тврди да је употреба војске у овим стварима

²⁰⁰ Демократија, бр. 539, 14. април 1921. године.

њено скандализирање. Не жели да допусти да војска буде марионета и играчка у рукама појединих власника. Као што видите, тврђење је оштро, прекор је строг, и ја ћу одмах стати на страну комуниста, ако је све тако по закону. Члан 1. закона о устројству војске гласи: „Војска је одбрана отаџбине и потпора законитости. Члан 392. правила службе гласи: „Оружана војничка сила у земљи употребљује се онда кад средства са којима грађанске власти располажу нису довољна за одржање реда и безбедности...За одржање законитости у земљи, за одржање реда и поретка у земљи, прогласила је да ставља у службу војску. Ово је законитост! “

Драгутин Пећић

Шта су радили комунисти

Шта им је то у програму противно законима и каква је управо то та остала акција која је навела владу да примени ове чланове закона о употреби војске и да учини онакав проглас на народ какав он у „Обзнани“ гласи. Да би се на то одговорило, ми ћемо прво прегледати које су радње комуниста, како на њих гледају наши закони и ,на крају, је ли корак Владе насиље или не.

У књижици која носи наслов „Одлуке II Конгреса комунистичке партије у Југославији“ на страни 21. под VII стоји овакав став: „*Револуционарна епоха захтева од пролетаријата да примењује таква борбена средства која групишу сву његову акцију и увлаче широке пролетерске масе у велику борбу у акцију која се завршује отвореним*

сукобима са буржоаском државом“. На страни 31. истих одлука другог конгреса у тачки VII стоји забележено ово: „У борби за остварење свога програма Комунистичка партија Југославије ће се служити свим револуционарним средствима према приликама и потребама“. Она се не одриче ни најјачих, ни најтежих средстава, као ни оних која данас у револуционарној ситуацији имају другостепени значај.

Ето, то је из јавних одлука конгреса комуниста, које је ушло у програм рада Комунистичке партије. Министар је прочитао безброј ствари о припремама и спреми за напад на државу, о примању новца са стране, о вези са другим државама, о прогласу доброга човека у Далмацији: Да се руше и пале куће, да се отима и граби имовина. Да чујете још неке ствари, које није поменуо Г. Министар, па онда да видимо, како на све то гледају наши закони.

На конгресу у Вуковару, одлучено је и примљено: да се установи тајно удружење, које ће имати паралелну акцију са јавном комунистичком акцијом. У комунистичком манифесту, упућеном народу и растуреном у народу, изричито се вели да се подижу совјети и подиже њихов ауторитет у борби и уништавању државног апарата. У том манифесту се проповеда распад државног јединства, грађански рат и учи се народ како да се приграби власт у таквим случајевима. У брошури која носи наслов „Платформа комунистичке интернационале“ изрично се позива пролетаријат целог света у последњу борбу и узвикује: „Оружје против оружја, силу против силе за уништење буржоаске државе“. У брошури „Стани, преварена рајо!“ узвикује се: „Радни народе, пази, буди на опрези, куцнуо је дванаести час“. У брошури Зиновјева, под насловом: „Друга интернационала“, проповеда се „да радничко питање треба и мора се решити оружаном силом и завођењем диктатуре пролетаријата“. У брошури „Начела и директива III интернационале“ проповеда се заузимање силом целог државног апарата, обарање свих досадашњих власти и судија и завођење болшевистичких власти и судија. У брошури: „Одлуке конгреса уједињења С.Р.П.Ј.(К.)“ проповеда се непомирљива борба и уништење буржоаског друштва. У брошури „Прилози комунистичкој тактици“ проповеда се изречено: „Мачем у руци стварање новог друштва“. У брошури „Програм комуниста“ тражи се: Оружани устанак противу државе, разарање оружане државне силе другом силом; тражи се обарање власти грађ. друштва, забрана штампе и слободе речи, и свака акција буржоаског друштва. У безброј других брошура, које су све растуране у народу, тражи се изречено обарање и уништење државе. Из свих ових одлука и агитација види се: спремање на уништење и обарање постојећег уставног и законитог реда силом, крвљу и мачем, спремање народа на паљевине, рушење, грабеж и уништење туђе имовине и на исмевање, омаловажавање установа државних и установљење тајног друштва, противног државним циљевима.

Наши закони према радњама комуниста

Да ли је то допуштено, утврдиће се према кривичном закону.

У члану 87. између осталог: „предузећа и акције којима се иде на то... да се Устав земаљски насилно промени... да се казни робијом од 15 до 20 година.

У члану 90. кривичног закона има ово: „...свако друго дело којим се припрема издајничко предузеће да се казни робијом до 5 година.“

У члану 101. кривичног закона има ово: „Ко... људе наоружава или каквим војним потребама снабдева..., кажњава се затвором до 2 године“.

У члану 102. кривичног закона има ово: ... кажњава се стварање тајних друштава..., у члану 103. казни се исмевање и омаловажавање установа државних; а у члановима 289 – 291. и у члановима 299 – 303. кривичног закона опасне паљевине кажњавају се робијом до 20 година; а уништења, разграбљивање туђих ствари, највећом казном затвора.

Из ових ставова законских види се: да кривични законик ове радње делом сматра за преступе, а делом за злочине и казни их најтежим казнама, и ми их за такве морамо сматрати.

Је ли „Обзнана“ противзаконитост и насиље?

Поћи ћемо од Устава, онога Устава који важи и који, бар за Србију, још није укинут, члан 25. садржи: „Српски грађани имају права удружити се у целима које нису противне закону. Ово право не може се подчинити никаквој превентивној мери“.

Пред собом имамо удружење које проповеда да силом васпостави нови ред ствари. Према томе, овај члан 25. Устава, који проповеда слободу удруживања, не штити ове радње, већ их прогони.

У држави постоје и други закони који о томе говоре. Тако у члану 1. Закона о јавној безбедности налази се овај став: „Врховни надзор и старање о безбедности води Министар Унутрашњих Дела... издаје наредбе и упуте за повраћај реда и мира...“, а члан 2. истог закона овако гласи: „За одржање јавне безбедности реда и мира, старају се полицијске власти...“.

У члану 7. Закона о устројству централне управе, генерално се ставља у дужност Министрима да пазе и старају се за извршење закона. У члану 27. истог закона изричито се ставља у дужност Министру унутрашњих дела: Да чува закон и ред, поредак и мир; да води рачуна о личној и имовној безбедности и да предузима и отклања све што би то угрожавало, ... и да води надзор, како над рђавим људима, тако и над рђавим друштвима, и уопште да предузме сва она старања, која нису нарочитом одредбом код другог Министра у дужност стављена.

Ако сравнимо прочитане законске и уставне одредбе, видимо да је влада била у кругу законских одредаба и на својој дужности. Оно што је она урадила није акт незакоња и насиља, него поступање по уставу и законима. Њена дужност је да брани ред и поредак и мир у земљи, да штити личну имовину и безбедност и да отклања и спречава све оно што би то могло угрозити.

Узроци данашњем развоју комунизма

Интерпелант се у својој почетној речи обраћа влади и каже: „*Господо, не можете ви „обзнанама“ и наредбама уништити бољшевизам, зато што он свој извор налази у овако уређеном капиталистичком друштву. И ако хоћете спречити комунизам, онда уништите капиталистичко друштво. Комунизам је епидемија која се шири широм белог света*“.

Није тачна изјава интерпеланата да је комунизам, овакав какав је, у покрету и у мери у којој се шири целим светом, резултат постојећег капиталистичког друштва. Он је само и једино последица великих и дугих ратова и беда и невоља, које су иза тих ратова наступиле. Да је он последица капиталистичког друштва, он би тако исто ове размере и овај значај имао и пре великога европскога рата. Он га нема, и није га имао. Није га имао зато што његов извор није у капиталистичком друштву, него му је извор у бедама и невољама које су избиле после рата. Епидемију, како називају комунизам, не можемо поздравити и хвалити, него је морамо лечити. Слажем се с тиме да је комунизам епидемија, али дужност је наша да епидемију сузбијемо. Невоље и беде народне лечимо брзо, и одлучно; будимо на опрезу да извесни људи са рачуном не заведу народ.²⁰¹

²⁰¹ Стенографске белешке Уставотворне скупштине Крљевина Срба, Хрвата и Словенаца I, Београд 1921, стр. 30-31.